

toe gedestineert dagelijx komen, en alst nood wesen sal vergaderen, en behoren daer mede gecontinueert te wesen.

11. Item / dat alle vergaderinge van de Capittelen van de vijf Canonisjien sullen tefferen.

11. Den Raed bevindt gansch onredelijk den Capittelen te verbieden hare vergaderingen, so sy om hare Capittels saken en goederen dikwils moeten vergaderen, men sal evenwel acht nemen datter niets sal gedaen worden tot achterdeel van de Gemeente.

12. Item / dat inde Staten of inde vergaderinge der Bondgenoten / voortaan geen Papen meer sullen sjaetsgewijse vergaderen / ten zy sy altozens openbaerlijk gerenucieert sullen hebben de Roomse Religie en dependentien van dien.

12. Also dit een saek is van groter consequentie, en de gemeene welvaert soude mogen retarderen, om sekere poincten die onderhouden sijn by sijn Excellentie en de Provincien. So begeert de Raed dat desupplianten eenige willen committeren die op morgen hun daer op vorder delibereeren.

Actum t'Utrecht den 7 Martij Anno 1580.

Hier mede sijn spluiden / niet sonder grote moeten / en dooz inductie van de Hopspluiden en Bevelhebberen van den ander gescheiden / en sijn alle saken tot des Princen komste diemen verwachte / uitsgestelt.

Doch daer na als de Prince van Orangien nu tot Amsterdam was gekomen / hebben de Staten van Utrecht / te weten de Gedeputeerde van de vijf Ecclesien / Ridderchap / Stad en Steden van den Lande van Utrecht / representerende de Staten van den selven Lande / sijn Excell. alle de swarigheden die sedert sijn vertrek opten 7. Martij aldaer gebeurt waren / sonder consent van de Magistraet van de selve Stad of eenige wettige Overheid / aengedient : versoekende die van de hoozst vijf Ecclesien / dat de hoozst exercitie van de Roomse Religie / so in kracht van de Pacificatie van Gent / de Unie Generael daer na gevolgt / als de satisfactie hen-luiden by sijn Excell. verleent / de nader Unie t'Utrecht gesloten en bysonder de Religions-vrede / of het solemneel arcoort en overkomste by den hoozst noemde vijf Ecclesien / Magistraten / Borger Hopspluiden / Bevelhebberen en die van de Gereformeerde Religie den 15 Junij voorszeden gemaakt / henluiden rustelijck en vzedelijck sonder enig belet toegelaten souden worden / te meer dewijle spluiden noit eenigzins tegen 't selve arcoort in 't minste of meeste hadden gebiddeert / maer aen haer sijde volkomelijck onderhouden / en noch bereid waren te doen. De Prince hem op alle gelegentheid wel geinsozmeert hebbende / en bevindende dat de herten van het meerdeel der Borgerpe seer waren gealtereert tegen die van de Geestelijckheid / de selve suspecterende als of zy correspondentie hielden metten byanden / hoe-wel daer van in 't minste niet bleek / en dat ook die van de Geestelijckheid verklariden in dien daemen konde doen blijken / dat spluiden of vermanden van hen eenige correspondentie metten byanden gehouden hadden / sy wel mochten lijden dat de selve met alre rigoreusheid ten exemple van andere daer ober gestraft souden worden. De Prince vondt de gelegentheid en de humeuren der personen also gestelt / dat hy niet raedsaem bondt eenig finaal besluit daer in te maken / op dat hy de sake willende beter maken / die niet verarchde : waerom hy raedsaem bondt een prohibitivele uitspake en verklaringe te doen / daer beide partijen hen na souden hebben te reguleren / in deser volgende manieren.

ALso ons by de Gedeputeerden van de vijf Ecclesien, Ridderchap, Stad en Steden van de Landen van Utrecht, representerende de Staten van de selve Landen, vertoont sijn geweest de swarigheden daer sy hen tegenwoordelijck in bevinden ter oorsake van de beroerte die aldaer gebeurt es den 7 deses lopenden maends,

door dien dat eenige private personen sonder consent en voorweten van de Magistraet van der Stad Utrecht, of eenige andere wettige Overheid, hem metter daed begeven hadden in alle de Kerken van de voorschreven Stad Utrecht, daer tot noch toe de Roomse Religie geexerceert es geweest, en aldaer de Beelden, Autaren, en andere diergelijcke dingen afgeworpen en gebroken hebben, contrarie en in prejudicie van verscheiden accoorden, en merkelijck de Religions-vrede binnen de voorschreven Stad Utrecht den 15 Junij 1579. lestleden by die van d'een en d'ander Religie door intercessie en mit autoriteit van de Magistraet aldaer besloten en gepubliceert, en by de Eert'herzog Mathias als Gouverneur en Capitein Generael van de Nederlanden, en ons, als sijnen Lieutenant Generael en Stadhouder van de voorschreven Landen van Utrecht geaprobeert. En daer beneffens verstaen hebbende de inconvenienten, daer in de Stad en Landen van Utrecht souden mogen vallen, so ter oorsake voorschreven, als van het different dat daer es ter oorsake van d'exercitie van de Roomse Religie, 't welck de voorschreven Ecclesien sustineren en versoeken, so in kracht van de Pacificatie tot Gent gemaakt, de Unie Generael daer na gevolgt, de satisfactie hen-luiden by ons verleent, de nader Unie t'Utrecht gesloten, en insonderheid volgende de voorschreven Religions-vrede hen-luiden, rustelijck sonder eenige belet toegelaten, te worden, in sulker forme en voegen, als by de voorschreven Religions-vrede es overkomen en geacordeert, te meer dat sy de voorschreven Religions-vrede tot noch toe niet verbroken, maer in alle gestilligheid onderhouden hebben, gelijk sy seggen noch bereid te wesen te doen, mogende lyden en begerende, dat so verre by eenige van hen-luiden, of van die van de Roomse Religie ter contrarie gedaen, of eenige correspondentie mit den vyand gehouden word, dat die gestraft worden na behoren andere ten exemple. So eest, dat wy gehoort de voorschreven Gedeputeerden, so op de oorsake daer uit de voorschreven beroerte gesproten es, als de middelen daer by 't voorschreven onverstand, tot meeste versekertheid van de voorschreven Stad Utrecht, weg genomen en beslicht souden mogen werden, goed gevonden hebben in aensienninge van de jegenwoordigen staet van de voorschreven Stad Utrecht, by maniere van provisie, en tot dat anders by ons mit advys van de geunierde Provincien die tot Antwerpen kortelijck vergaderen sullen, geacordeert, verdragen of geordonneert sal sijn, verklaert hebben dat die van de Roomse Religie, achtervolgende en na inhoud van de voorschreven Religions-vrede, sullen behouden de Kerken van Sinte Geertruydes en Predicaren, om aldaer het exercitie van de Roomse Religie te mogen doen, so en in der voegen hen dat by de voorschreven Religions-vrede toegelaten en geacordeert es geweest. Bevelende die van de Magistraet, Cosonnel, Capiteinen, Bevelhebbers, en allen anderen Ingesetenen van de voorschreven Stad Utrecht, van wat staet, qualiteit, conditie, of Religie zy sijn, dat sy sulck gehengen en gedogen, sonder die van de Roomse Religie daer in te doen, of laten geschieden, eenig hinder, letsel of moeyenisse, op peine van gestraft te worden, als perturbateurs van den gemenen ruste, en andersins na inhoud van de voorschreven Religions-vrede. En sullen allen anderen Kerken / so wel van de Collegien / als Cloosteren of Conventen / binnen de voorschreven Stad toegesloten blijven / sonder dat aldaer of elders eenige exercitie van de voorschreven Roomse Religie openbaerlijck gedaen sal mogen worden / op peine dat de overtreders arbitralijck gecorrigeert sullen worden na exigentie van der sake, blyvende andersins allen accoorden tot voordeel en in respect so wel van den personen also goeden van die van de voorschreven vijf Godshuizen, en andere van de Geestelijckheid binnen Utrecht gemaakt, in haer geheel. En so wy bericht sijn dat dese en gelyke delordre principelijck hergekomen sijn, door dien dat de Staten van den Lande van Utrecht in 'tgenerael, en de lidmaten van de selve,

tangien gedact / op de questie binnen Utrecht rusten die van beide de Religien den 23 Martij 1580.

1780

en merkelyk de Officieren en Magiftraten van de ſteden in 't particulier, niet gerespecteert, geobedeert en gehoorfaemt worden alst behoort, en gelijk dat by alle Goddelijke en Wettelijke Rechten bevolen word. So iſt dat wy om daer in te verſien, en wijder verloop van de Stad, Steden en Landen van Utrecht te verhoeden, by deſen wel hebben willen verklaren, onſe meininge te weſen de Staten van den Lande van Utrecht in 't generael, en de Officieren en Magiftraten in 't particulier, te maintaineren, ſtijven en ſterken in der autoriteit en gerechtigheid die hen reſpectivelyljk toekomt en competeert, ſonder te willen gedogen, dat ſy daer in eenigſins verhindert of verkort ſullen worden. Ordonneren daerom en bevelen wel ernſtelijk by deſen allen den ingefetenen van der Stad, Steden en Landen van Utrecht, van wat ſtaet, qualiteit, of conditie ſy ſijn, dat ſy de voorchreven Staten behoorlijk reſpecteren, obedieren, en gehoorſamen, mitſgaders allen ſtatuten, ordonnantien, bevelen, die zy van nu voortaan eendrachtelijk of by de meeste ſtemmen, na oude gewoonte maken of doen ſullen, in ſaken 'thaerder diſpoſitie ſtaende, en het welvaer en verſekertheid van den Landen en gemene beſte betreffende, navolgende denader Unie tot Utrecht den 23 January Anno 1579. geſtolen, aengenomen en gepubliceert, nakomen en achtervolgen, doen nakomen en achtervolgen, na haren forme en inhouden, ſonder daer jegens te doen of laten geſchieden ter contrarie, directelyk of indirectelyk, op peine van geſtraft te worden na inhoud van de voorchreven ordonnantien of andersins na gelegenheid van der ſake. Van gelijken willen wy en ordonneren, dat alle 't gene by de Magiftraten van de voorchreven Stad en Steden reſpectivelyljk geordonneert, gedecreteert, geſtatueert en bevolen ſal ſijn, in ſaken 'tharen kenniſſe en diſpoſitie ſtaende, onderhouden, na gegaen, achtervolgt en geexecuteert ſal worden, elk na ſijn forme en inhouden, en op de peine als voren. En indien eenige, het ſy particuliere of leden van de voorchreven Staten of Magiftraten, niet genoegen, maer daer over willen klagen, de ſelve ſal of ſullen ſulx of by monde of by geſchriſte, met behoorlijke reverentie, den voorchreven Staten en Magiftraten reſpectivelyljk remonſtreren en verſoeken daer in verſien te worden, en ſo verre ſulx by de Staten en Magiftraten, 'tharen of haren contentemente niet gedaen word, ſal of ſullen haer doleantie daer van mogen doen aen ons of de geunieerde Provincien, en van de ſelve behoorlijke proviſie verſoeken, ſonder nochtans ierwes datelijx daer jegens te doen of attenteren, op peine als boven, ſonder ook dat d'ordonnantien of bevel van de voorchreven Staten en Magiftraten, daer door geſchorft ſal worden. Bevelen daerom den Prefident en Raden t'Utrecht, allen Officieren, Magiftraten, Capiteinen, Bevelhebberen, Schuteryen, en allen anderen wie ſy ſijn, dat ſy de voorchreven Staten en Magiftraten reſpectivelyljk, om 't gene by hen-lieden alſo geordonneert, geſtatueert en bevolen ſal ſijn ter behoorlijker executie te ſtellen, doen alke mogelijke byſtand, hulp en aſſiſtentie, op peine van hun ſtaet of officie, gepriveert, en andersins arbitrairlyk gecorrigeert te worden na behoren. En ſo ſpecial by de voorchreven nader Unie t'Utrecht opgerecht de ſake van de Religie geresolveert eſter diſpoſitie van een yegelijke Provincie in 't particulier. So iſt dat wy de voorchreven Staten verſoeken, dat ſy onverkort de voorchreven onſe proviſionelle ordonnantie en de ſelve in weerden blyvende, in der ſake van der Religie en appendentie van dien, alſulke middel willen ramen, als ſy tot meeste ruſt en welvaert van de Stad, Steden, en Landen van Utrecht dienlyk vinden ſullen, om die in de voorchreven vergaderinge tot Antwerpen te houden, geſien mit gemeen advyie een generael ordre geſteld te worden, ſulx als tot gemeen beſte, ruſte, en eendracht, oorbaerlyk bevonden ſal worden. Aldus gedaen tot Amsterdam, den 23 dag in Martio, Anno 1580 onder onſen handen en cachet hier onder geſtelt: en was ondertekent

Guillaume de Nassau, onder ſtond noch geſchreven, by bevele van ſijnder Excell. ondertekent *Boud. van Berlicom*. En was beſegelt met het cachet van ſijnder Excell. in roden waffe tuſſchen wit Pampier.

Ten ſelven dage heeft de Prince van Orangien aen de Capiteinen en Hoofluiden van den Burger-ſhopluden tot Utrecht ook geſchreven / ten einde ſy hen na het voorchreven accoort ſouden boegen en reguleren / ſulx uit den nadoigenden brief te ſien iſt.

De Prince van Orangien Grave van Nassau, Sec. Lieutenant Generael van ſijne Hoogheid.

Erentſte, Eerſame, Lieve, Befondre. Alſo de Gedeputeerde van den Staten's Lands van Utrecht, hen by ons binnen der ſtad van Amsterdam hebben gevonden, ten einde met een goede en onderlinge reſolutie en gevoegelijke wegen mocht worden verſien en ordre geſteld opte deſordre en beroerte onlanx binnen uwer ſtad Utrecht gereſen. So eest, dat om alle goede eendrachtigheid en ruſte tuſſchen de Borgers en Inwoonders van uwer voorchreven Stad te onderhouden, en alle inconvenienten, ſwarigheden, en tweedracht in de tegenwoordige gelegenheid des tijds ſeer ſchadelijk en periculeus weſende te voorkomen, niet bequamer of oorbaerlijker iſt bevonden om alle ſaken behoorlijk te beſiſſen, dan de ordere of verklaringe die wy ulieden tegenwoordelyk ſijn overſendende: waer beneffens, ten einde de ſelve verklaringe van eenen iegelyken behoorlijken mocht worden achtervolgt, aengenomen en onderhouden, en uwe Stad van alle miſverſtanden en diſſenſie voortaan verhoed, wy ook niet hebben konnen nalaten ulieden in 't particulier deſen te ſchrijven, ſeer ernſtelijk u daer mede vermanende, volgende het goed gevoelen dat wy ſijn hebbende van ulieder begeerte en genegentheid tot eendracht en welvaren uwer Stad, en op ulieder aanbiedingen en beloften van dienſtwilligheid en gehoorſaemheid aen ons te meer reizen gedaen, dat gy una de voorchreven verklaringe en onſe ordonnantie wilt voegen en reguleren, en daer in metter daed betonen uwe affectie totten dienſt der gemeene ſake, mitſgaders ook tot ulieder eigen eere, welvaren en tranquilliteit, ſo wy gehelijken achten ſulx niet alleenlijken tot de ſelver u lieder ruſte en proſperiteit te dienen, maer ook te ſtrecken tot onderhoudinge van de voorgaende beloften en overkomſten binnen ulieder Stad deſer ſake aengaende, gedaen: dewelke niet en behoren vergeten of te rugge geſtelt te worden, ten einde niemanden egeen occaſie gegeven worde te ſeggen, datmen egeen belofteniſſen of accoorden iſt houdende, en overſulx de Religie, en den genen die de ſelve toegedaen ſijn te laſteren en in verachtinge te ſtellen. En moogt gy lieden verſekert weſen, voor ſo vele ons aengact, dat wy volgende de goede genegentheid, gunſte en affectie, die wy altijd uwe Stad en ulieden toegedragen hebben en noch toedragende ſijn, altijd uwer Stad en uwe ſaken ſullen hebben en behouden in ſonderlinge recom-mandatie, ulieden in alles aſſiſterende dat tot uwer welvaren eenigſins ſouden mogen dienſtelijk weſen. En alſo wy ulieder goede geſintheit en diſcretie ons verſekeren, hebben wy ulieden deſe vermaninge wel willen doen, en ook op uwe redelijckheit en devoor ons vertrouwende, ſullen deſe niet langer maken, dan den Almogenden bidden, ulieden.

Erentſte, eerſame, lieve, beſondert te nemen in ſijne heilige hoede. Geſchreven tot Amsterdam den 24 Marty 1580. onder ſtond ulieden ſeer goede vriend; getekent, *Guillaume de Nassau*: d'opſchrift was, den Erentſten, eerſamen onſen lieven, beſonderen, Capiteinen en Hoofluiden der ſtad Utrecht geſamelijck en elk beſondere.

De Malcontenten in Vlaenderen hadden ſcheren tijd geleden een aenſlag gehad op Conſtyn / en gekomen ſijnde mit Maerſch / mitſgaders hen den ſelven aenſlag niet alleen / maer bertogen ook Maerſch bood haer wederkomſte / gelijk hier horen in dit Boek verſagt